

מראי מקומות - ביצה

לט.

למים אלו תחום של איש זה. אבל במתני' דלעיל, דמיירי בכלים, א"א לומר כן, שהרי הדרך הוא בכלים, דלאחר שזה משתמש בכלים, שוב אחר משתמש בהכלים, וא"כ ממילא לא שייך בזה ברירה, וממילא מוגבל כפי תחומי כולם. אולם ע' בתוס' רעק"א על מתני' דכ' דשי' רש"י הוא כמו שי' הטור שהביא התוס' יו"ט, דבאמת לעולם אזלי במים בטר עיקר תחום העיר, ואין עירובו מועיל לו, וגם אין מעכב להם, והניח רעק"א דברי רש"י והטור בצ"ע, למה יהי' הדין כן, ומ"ש מדלעיל. וע' בהערת המהדיר בחי' הרשב"א (מה"ק, אות 135), שהביא מחי' ר' יהודה הכהן (ואין הספר ת"י), שכ' בדעת רש"י דלא אמרי' ברירה אלא בב' וג' שותפין, כגון חבית דאמרי' לעיל דמותה, משום דאמרי' דכ"א דעתו על חלקו, ולפיכך נגרר אחריו, משא"כ כאן, שהבור שייך לכל אנשי העיר, אחר כלל העיר הוא נגד, דהיינו אלפיים אמה לכל רוח.

ה. ושל עולי בבל כרגלי הממלא

פרש"י, דקסבר יש ברירה להחמיה, וא"כ אמרי' דהוברר הדבר דבאמת הי' של ממלא זה מביה"ש, וממילא יש לו התחום שלו. וע' ברשב"א בעירובין (מה): שהביא מהראב"ד דכל זה רק אם הוא לא נתן המים במתנה לאחר, אבל אם נותן במתנה לאחר, הרי הם כרגלי אותה שנתנם לו, דכמו דנכסי הפקר אין קונין שבייתה לעצמן, ה"ה דלא קנו שבייתה גמורה אצל הזוכה בהם, אלא דכל זמן שהם אצלו יש להם תחום שלו, וכיון דנתנם לאחר הרי מקבלים תחום שלו. ומה דאמרי' לקמן דהוי' כרגלי הממלא ולא כרגלי מי שנתמלאו לו, היינו רק משום דהממלא סבר דקנה בשביל מי שנתמלאו לו, וא"כ לא הי' כוונתו להקנות לו, אבל אה"נ, אם הי' כוונתו להקנות המים לחבירו, ודאי יש להמים תחום חבירו, וע"ש מש"כ הרשב"א לפקפק בזה.

ו. במכונסין

פי' הרשב"א בדעת רש"י, דהיינו שאין נובעין אלא שנתכנסו שם מן הגשמים, אז אמרי' דקונין שבייתה, משא"כ בנובעין, דכיון דניידי אין להם שוב שבייתה. אבל בשם הראב"ד הביא דמכונסין היינו שאין מושכין כלל, וכל נהר דנובע כלל לא הוי' מכונסין, ואין לו שבייתה. ובעירובין (מה): הביא הרשב"א בשם הראב"ד דמה שמים הנובעין אין להם שבייתה, היינו משום דלא עדיפי מגופו, ואילו גופו הי' הולך בין השמשות, לא הי' קונה שבייתה כלל, וא"כ ה"ה נכסיו.

ז. מר סבר בירא דהפקרא הוא

פרש"י, דהמגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, דהוי' תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, ור' נחמן ס"ל דאי"ז מציאה, דכל ישראל שותפין בו. והעיר התומים (ק"ה, א'), דלכא' מבואר מפרש"י דמיירי בציור של שליחות, והרי שי' רש"י בב"מ (י) דהיכא דעשהו שליח אין חסרון של תופס לב"ח במקום שחב לאחרים, וא"כ למה כאן שייך לומר שיש חסרון של תופס לב"ח וכו', הרי עשהו שליח. וכ' דהי' ק' לרש"י דסוגיין שלא כהלכתא, דקיי"ל דהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, וא"כ צריך להיות דלכ"ע כרגלי מי שנתמלא לו. ולכן פי' רש"י דמיירי דאמר לו "מלא לי", ולא אמר "זכה לי", דבזה מגרע גרע, וי"ל דבכה"ג לכ"ע לא קנה חבירו, כיון דלא אמר זכה לי, וכל השאלה היא רק אם המגביה קנה או לא, ע"ש עוד בזה באריכות.

א. חמשה דברים נאמרו בגחלת, וכו'

כ' הרא"ש (סי' י) בשם הירושלמי דמברכין על השלהבת ואין מברכין על הגחלת. והעיר, אם אין הברכה אלא על השלהבת, א"כ למה אין מברכין על שלהבת של ע"ז, הרי השלהבת של ע"ז שריא, כמבואר בהמשך הגמ'. ותי' דכיון שיש עמה גחלת, אין מברכין אף על השלהבת, וכ"כ הרשב"א. והביא הקרבן נתנאל (שם אות א') מש"כ הים של שלמה כאן (סי' י"ד) דלהכי לא קתני עוד חילוק בין שלהבת לגחלת, דמברכין על שלהבת ואין מברכין על גחלת, דא"כ תטעה לומר דיכולין לברך גם על שלהבת של ע"ז, כיון דקתני דשלהבת של ע"ז מותר, ולכן לא קתני הא דהברכה קאי על השלהבת. וע"ש בק"נ מה שהק' על טעם זה של היש"ש, וכ' ליישב בפשיטות, דכיון דהבבלי ס"ל דמברכין מאורי האש גם על גחלים לוחשות, א"כ שפיר לא אמרי' דזהו החילוק בין גחלת לשלהבת, דבאמת מברכין על שניהם.

וע"ע בשטמ"ק שכ' דמה שאין מברכין על שלהבת של ע"ז אע"פ דמותה, היינו משום דמאיס לגבי ברכה, וכמו דאמרי' דלולב של ע"ז לא יטול, ואם נטל יצא, דמה דלא יטול לכתחלה הוא משום דמאיס.

ב. ותיפוק לי' משום מנא

הק' תוס', ולבטיל מנא אגב שלהבת, וכדאמרי' בשבת לענין מוציא אוכל פחות מכשיעור בכלי דפטור גם על הכלי, משום דבטל כלי לגבי האוכלין. ותי' דשאני הכא דכיון דליכא בשלהבת ממשות, שוב ליכא חשיבותא בשלהבת לבטל הכלי לגבה. והרשב"א תי' דהכא שאני, דכיון דא"א להוציא השלהבת בפני"ע, א"כ כצריך לכלי הוא, ובכה"ג אין הכלי בטל למה שבתוכו.

ג. כגון דאדיי' אדויי לרה"ר

פי' השטמ"ק בשם רש"י לעיל, שהיתה דולקת ברה"י סמוך לרה"ר, וטפח בידו, וניתק ממנו וזרקו. אולם הביא מהערוך דפי' כגון שנפח בו בפיו וזרקו. והק' על הערוך, דכיון דאורחי' הוא הנפיחה ולא בידו, א"כ אי"ז הוצאה כלאחר יד, ולמה אינו חייב. ומבואר שהשטמ"ק פי' בדעת רש"י דהפטור הוא משום הוצאה כלאחר יד. וע"ש עוד מש"כ לפרש בשם הריטב"א.

ד. ושל אנשי אותה העיר, כרגלי אנשי אותה העיר

פרש"י, אלפים לכל רוח חוץ לעיבוריה. וע' בתוס' יו"ט שהביא מהבית יוסף שביאר דכוונת רש"י לומר דאפי' אם עירב א' מבני העיר, מ"מ אינו יכול להוציא יותר מאלפים אמה חוץ לעיר, וגם אין מפסידין על צד השני. ותמה ע"ז התוס' יו"ט, הא אמרי' לעיל (לז) דכלים שאינם מיוחדין הרי הם כרגלי כולם, דהיינו דיכולים להיות רק במקום שראוי לכולם. וע"ע מה שהביא מהבית יוסף בשם הרשב"א והר"ן דמתני' כאן מיירי דוקא היכא שלא עירב א' מהם, אבל היכא שעירב א' מהם, יכול לילך עם המים עד סוף ערובו. וכ' התוס' יו"ט די"ל דגם רש"י כאן ס"ל כן, ומה שחלוק ממתני' דלעיל, דהתם לחומרא אזלי' בטר כולם, וכאן הולך אחר המביא לקולא ולחומרא, היינו משום דכאן מיירי במים, והדרך הוא דמי שמשתמש במים, או לשתי' או לרחיצה, שוב א"א לאחר להשתמש באותן מים. וא"כ, אמרי' דיש ברירה, ונתברר דמים של איש זה הוא, וא"כ ממילא יש